

Ako kaznovani učenec pri vsi žalosti vedno še pazljivo posluša, je prijazen, ter bi rad na učiteljeva vprašanja odgovarjal, more učitelj sklepati o dobrem sercu; ako pa učenec ne more prenašati naj manjše graje in preziranja, vedi učitelj, da imaš opraviti z prevzetnim in častihlepnim učencem. V takih slučajih je posebno važno modro in previdno ravnanje učiteljevo. Častiželjnost sicer more biti na sveti, tedaj tudi med učenci, toda ne kakor pregreha, ampak kakor krepost, ktera naj si povsodi prizadeva storiti, vse kar je mogoče.

Ako obdarovanja in pohvale nikakoršnega veselja ne obudé, lahko vé učitelj, da ima opraviti z hladnim ali malomarnim učencem, da je zginila otroška priprostost ali da je celó zginil mir serca, in da tukaj tedaj naravni pripomočki ne zadočujejo.

Ako prav žive povesti in popisi učenca kar nič ne ganejo, vedi, da imaš terdoserčnega ali neusmiljenega. Tukaj pa vendar učitelj ne sme prezirati, da dostikrat revnim otrokom, živečim v naj žalostniših okoliščinah, manjka zdravljenja k sočutju. Taki učenci potrebujejo le spodbude in poguma, da ne postanejo enaki svojim staršem, kateri zavoljo nemile osode ves pogum in zaupanje zgube. Tedaj le oživljaj in spodbudaj žalostnega, in zadobil bo pogum, da se bodeš ti temu ž njim vred čutil!

Pa tudi pri molitvi ima učitelj lepo priliko opazovati нрав učencev. Ako moli učence v šoli in v cerkvi z zbranim duhom, ter mu na obrazu vidiš nekako veselost in pobožnost, si lahko misliš, da imaš dobroserčnega otroka. Pa tudi, kedar si pri starših, lahko marsikaj za svoj korist porabiš, ako se znaš le tako obnašati, da otroci ne previdijo tvojega namena.

Govekar.

Koristne stvari.

Sueški pretók.

Dné 17. novembra se je svečano odperl pretók (kanal sueški). Francoz Ferdinand Lesseps je mož, kteremu gre slava, da je dognal veličansko to delo.

Misel zastran prekovanja ožine sueške in zvezanja sredozemeljskega morja z rudečim ni nova, kajti že ob času starih egipčanskih faraonov (kraljev dolgo pred Kristusom), je bila

ta ožina prekopana in ste bili omenjeni morji v zvezi; to kažejo razvaline v poznejih časih izkopane, toda natančnega nič ne vemo; gotovo je le toliko, da so prenapeti Arabljani kanal zasuli.

Ko je vladal v Egiptu namestni kralj Said Paša bil je Lesseps tje povabljen ter naredil načert, kako bi se dala ožina predreti, in leta 1859. so se dela pričela. Angleži so se temu podvzetju na mnogoteri način ustavljali, pa vsi zadržki od njih strani so se srečno odpravili. Po prevdarku je bilo treba za izdelanje vodotoka 200 milijonov frankov (1 frank = 40 sold.), ki so se spravili po posojilu na delnice ali akcije, in namestni kralj je obečal, da bo priskerboval vsak mesec po 20 tisuč delavcev; ali njegovi egiptovski delavci so bili tako za nič, da je bilo treba si delavcev iz Evrope pridobiti (med temi je bilo naj več Dalmatinov in Istrijanov; pa tudi iz naših krajev se jih ni manjkalo). Konec 9 let. delanja se je pokazalo, da primanjkuje še 100 milijonov frankov. Lesseps (ki je hodil povsod po Evropi svoje započetje priporočat) je dosegel od francoske vlade in ondašnjega državnega zbora, da sme napraviti veliko loterijo, ktera je vergla preteklo leto več ko 40 milj. frankov; s tem denarjem bodo stroški znabiti pokriti.

Ravnina zemske ožine suške meri, koder je naj krajša, 16 zemljepisnih milj in je le po treh velikih ponikvah pretergana. Na severnem bregu (ob sredozemeljskem morji) blizo nekdanjega mesta Pelusium-a je nastalo novo ladjostajsko mesto Port-Said, ktero je bilo še ni davno le vas ali terg, in je zdaj že precej veliko mesto. („Said“ pomenja v arabskem jeziku Zgornji Egipt, Zgornjo egiptovsko luk.) Blizo na sredi medmorja (ožine) je poprej posušeno jezero Timsah, ktero je ločeno le po neki neznameniti višavi od južnejših slanih jezer, ki se že nekako držé rudečega morja. Samo od sebe se je razumelo, da so ta jezera, ko so vodotok kopali, porabili, ker so si po njih doberšno dela prihranili. — Ena naj večih težav pri delu je bila ta, da so morali sladko vodo za toliko ljudi in živine, ki so se je pri delu posluževali, kakor tudi za parne mašine od daleč napeljavati. Vodo so torej napeljali iz Nila pri mestu Sagasig v Timsah-jezero in od ondod dalje v mesto Suez (ob rudečem morji), in to, po 2 vodovodih dolgih 22 1/2 milj. Na tem kanalu sladke vode ne daleč od Timsah-a je nastalo med delanjem tudi novo mesto, kteremu so dali ime „Ismailia“ (po

sedanjem namestnem kralji Ismailu), katero šteje tudi že okoli 10 tisuč stanovavcev, in bo s časom berž ko ne naj važnejše mesto na sueškem medmorji. Svet, na katerem stoji zdaj Ismailia, bil je še pred malo leti peščena puščava; potem pa, ko so napeljali vodo v prazno kotlino jezera Timsah-a, je začelo rasti drevje in zelišče. Podnebne razmere so se tudi spremenile: pred dvema letoma ni ondot še nič deževalo, v poslednjih 12 mesecih je šel že 14 krat dež.

Morski kanal med Ismailio in Port-Saidom je izdelan tako na široko, kakor je načrtan, in rupa jezera Timsah je z vodo iz sredozemelskega morja do dobrega napolnjena. Naj važnejše pa za kanal ali ne-kanal je bilo to, da se je speljala voda v niža slana jezera proti rudečemu morju; to se je zgodilo 18. marca t. l. S tem je bil vspeh podvzetja gotov, dasiravno je bilo potem in je tudi sedaj še veliko opraviti, predno bo vse narejeno. Ali, glavno delo je storjeno, in po pravici smemo zdaj reči: Afrika ni več polotok, ampak — otok.

Po sueškem pretóku se je skerčila morska pot med kupčijsko deželo vzhodno Indijo in sredozemelskim morjem, v katero so šle ladje do zdaj okrog Afrike, skoraj za polovico. Prej ko je bila Amerika znana, so mesta v Italiji in južni Nemčiji cvetela vsled kupčije z jutrovimi deželami; znabiti, da pride čas, ko se jim nekdanje blagostanje poverne. Vesoljno trgovstvo se je vleklo dosihmal po eni strani iz Azije krog nosa „dobre nade“ (južne Afrike), po drugi strani pa iz Amerike v angleške, francoske in severno-nemške ladjostaje. Po tej novo odpertí sueški poti se oberne svetovna kupčija deloma v luke srednjega morja. Da se to zgodí, treba ozirati se je še na dvojce reči (faktorjev): na ladjostaje sredozemelskega morja in posebno morajo dobiti naše avstrijske Terst, Reka in dalmatinske urno potrebne železnice do notranjih dežel, zlasti ni moč nikdar preveč povdariti potrebnost predelske železnice za Terst in Karlovško-Rečke za Reko, ako nočemo, da nas prekosijo Benetke, Genova in Brindisi. Drugi faktor so jutrove železnice, ktere se imajo začeti v kratkem delati; med temi so turške naj važnejše za avstrijsko kupčijo, kajti železnica iz Soluna sem črez v Niso, Brod ali Sisek bi zavernila tudi en del jutrovega trgovstva skoz Avstrijo.

Neposrednje občenje Tersta z vshodno Indijo in s Kitajskim je bilo do sedaj neznamenito; zdaj, ko je sueški pretók odpert,

bode kupčija med Terstom in omenjenimi deželami veliko živejša. Reči, ki se dajo iz Avstrije v Azijo izvajati, se ne manjka, n. pr. izverstno sukno z Moravskega in Českega, bombažasti izdelki, steklenina, usnje, moka, razna vina se prikupijo gotovo tudi jutrovcem, kakor so na pariški razstavi zaslovele. Akoravno zna biti nekteri od novega kanala sueškega preveč pričakujejo, toliko se vendar lahko za gotovo sprevidi, da bode vodotok našim materijalnim avstrijskim interesom na korist. Torej smemo biti veseli, da se je pomenljivo delo v Egiptu srečno doveršilo.

(Po „Domovini.“)

O zgodovini papirja.

(V idrijski čitalnici govoril J. L.)

(Konec.)

Perve čase je človek le govoril in tedaj ustmeno svoje želje naznanjal, ter ni rabil pismenega porazumljenja. Časoma se je pa človek vedno bolj in bolj zavedal svojih zmožnosti. Vnela se je v njem želja, da bi svojim naslednikom kaj sporočil. Ali kakošni so bili ti prvotni spominki? Kakor se ne more pričakovati od zarobljenega človeka, da bi se vljudno obnašal, tako so bili tudi spominki in pismena sporočila tačasnih neomikanih ljudi okorni i prosti: Kamenja so nanosili, kupe zemlje navalili, kole stavili in drevje zasajali in so tako naznanjali, kar so hoteli naslednikom sporočiti. Skušnja pa je človeka učila, da so njih znamenja jako pomankljiva. Videlo se je, da take spominke uniči vreme, sovražna roka in druge nezgode, da so prihodnikom nerazumljivi; bila so jim neprilicna, zavergli so jih in iznajdli druga. Bistrejši um je tedaj človeka učil podobe ali kipe dolbsti z ojstrim klinom in dletom v različna kamenja.

Takih spominov je še dan danes mnogo v babilonskih, egiptovskih in asirijskih razvalinah. Med poslednjimi je tudi obilo spominkov iz opeke, ktero namreč je menda človek že zelo zgodaj rabil za pisanje; kajti v mehek il je lahko i hitro vtiskal znamenja; sožgani il ali opeka se je pa tudi dolgo ohranila. Ker človeški um takrat ni bil še tako razsvitljen in njegova domišlija — razun verskih zadev — ni bila še tako živahna, da bi bil mislil na pismenke ali čerke, rezal je v kamenje podobe različnih živali, rastlin i družih reči, ki mu jih je ravno kazala mati narava. In to pisanje, pri katerem so podobe bile to, kar so sedaj naše čerke in besede,